

Artikkeleita Siemenpuun uutiskirjeeseen syyskuu 2007

Kandolin: WARECOD

Imhof: Mekong-joki

Wong: Nga Daon haastattelu

- toimittanut ja suomentanut Tove Selin

Suomen Hanoi suurlähetystön ohjelmakoordinaattori Katja Kandolinin vieraili WARECODin Tam Giangin laguunin kyläläisten ympäristötietämyshankkeessa Vietnamissa , koodi: 06214AAS. Matkan järjesti suurlähetystö, joka haluaa tutustua suomalaisiin kansalaisjärjestöhankeisiin.

Tam Giangin laguunilla

Matkustin maaliskuussa 2007 Huen maaseudulle katsomaan WARECOD-järjestön toteuttamaa ympäristöhanketta Tam Giangin laguunissa. Danangin lahdesta alkava laguuni on Kaakkois-Aasian suurin (70km pitkä, 22,000 hehtaaria) ja sen alueella asuu noin 300 000 ihmistä. Projektia toteutetaan Quang Thai:n kunnassa, jossa on 5000 asukasta, joista noin 1500 saa elantonsa kalatalouden parista.

Suuntasimme aluksi tapaamaan Quang Thain kunnan People's Committeeen (kansankomitea, kommunistisen puolueen paikallisosasto) varajohtajaa, Mr. Ngog:ia, joka kertoi paikallisviranomaisten olevan tyytyväisiä projektin toimiin alueella. Myös viranomaiset ovat oppineet projektilta uutta esimerkiksi vanhojen kalastusmetodien osalta. Projekti on vasta alkuvaiheessa (alkanut tammikuussa 2007) ja jatko näyttää hyvältä viranomaisyhteistyön kannalta eikä heillä tunnu olevan mitään projektin toimia vastaan, päinvastoin.

Jatkoimme matkaa läheiseen kylään, jossa tapasimme kentällä työskenteleviä projektin työntekijöitä. Esittelyn jälkeen lähdimme katomaan itse laguunia.

Ensimmäiseksi suuntasimme katsomaan patoa, joka on rakennettu suolaisen ja makean veden yhtymäkohtaan. Padon avulla yritetään pitää suolainen vesi poissa makean veden alueelta, jotta joen varrella (makean veden puolella) olevat riisipellot eivät suolautuisi piloille. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin mm. kalojen liikkuminen alueella. Tietyt kalalajit nousevat suolaisen veden puolelta jokeen kutemaan, ja padon takia niiden liikkuminen estyy. Tästä seuraa se, että kalat eivät voi lisääntyä ja kalakanta romahtaa. Projektin tarkoituksena on kerätä mahdollisimman paljon tietoa alueella esiintyvistä kalalajeista ja niiden elintavoista ja -alueista, kalastusvälineistä ja -tavoista. Hankitun tiedon avulla päästään selville myös ongelmista, kuten tässä tapauksessa padon aiheuttamista haitoista. Tämä hankittu tieto on tarkoitus välittää edelleen viranomaisille ja neuvotella heidän kanssaan esim. padon avaamisesta kalojen kutuaikaan.

Seuraavaksi nousimme pieneen, paikallisen perheen kalastusveneeseen, jolla pääsimme tutustumaan laguuniin kalastajan näkökulmasta. Perhe elää veneessään hyvin alkeellisissa olosuhteissa ja pyytää lähinnä katkarapuja ja pieniä kaloja. Saaliit ovat ylikalastuksen vuoksi käyneet yhä pienemmiksi ja pienemmiksi ja perheen elanto kapeammaksi. Nykyisin käytössä ovat Kiinassa valmistetut merrat, jotka ovat kokonsa puolesta paljon suurempia kuin perinteiset vietnamilaiset pyydykset. Suurten pyydyskokojen ansiosta saaliit kasvoivat aluksi, mutta tämä on johtanut ajan myötä rapu- ja kalakantojen vähenemiseen. Projekti esittelee vanhoja kalastusmenetelmiä ja -välineitä kalastajille ja kertoo niiden pidemmän aikavälin hyödyllisistä vaikutuksista kalakantaan. Toimintatapoja ja asenteita

on kuitenkin vaikea muuttaa ja prosessi vaatii aikaa. Esimerkkinä haitallisista kalastustavoista esiteltiin sähköinen pyyntiväline, joka aiheuttaa kaloille kuolettavan sähkökentän noin kolmen metrin halkaisijalle veteen. Tämä on ollut suosittu metodi, mutta sen haittapuolena on se, että sähkö tappaa myös pienemmät kalat ja muutkin pieneliöt. Tästä seuraa se, ettei uusia kaloja kasva poikasten kuollessa. Myös vedenalainen ekosysteemi järkyttyy pieneliöiden kuollessa. Projektin tiedostuskampanja pyrkii kertomaan ihmisille sähkökalastuksen huonoista puolista ja osa kalastajista onkin jo luopunut näistä pyydystysvälineistään.

Veneretkellä näimme myös naisia, jotka seisoivat syvällä vedessä kauhoen pohjan mutaa suuriin bambukehikkoihin seuloen näin joukosta simpukoita myyntiin. Työ on erittäin raskasta ja myyntihinnat matalia. Saalistakaan ei synny suuria määriä päivässä. Taloudellisen ahdingon lisäksi naiset kärsivät erityisen pahoista gynekologisista ja muista terveydellisistä ongelmista, jotka johtuvat siitä, että he joutuvat seisomaan kaikki päivät vedessä. Projekti onkin alkanut valistaa naisia terveystakuutuksen ottamisesta ja nyt ne naiset, jotka ovat sen ottaneet, voivat käydä lääkärissä tarvittaessa sekä pystyvät myös synnyttävään sairaalassa riskialttiin kotisyntytyksen sijaan. Naisia on myös valistettu kotiväkivallasta ja naisten oikeuksista ylipäätään ja heille on ohjelman puitteissa aloitettu pienlainakomponentti, joka on taannut siihen osallistuville naisille paremmat toimeentulot. Rahat naiset ovat käyttäneet mm. lastensa koulunkäyntimaksuihin.

Viimeisenä kohteenamme kylässä oli uudelleenasetusalue. Paikallisviranomaiset olivat siirtäneet joitain veneissä asuvia kotitalouksia asumaan pysyvästi kuivalle maalle veneyhteisöjen kasvettua liian suuriksi. Paikallishallitus on lahjoittanut maan ja rahaa talon rakentamiseen. Useissa tapauksissa on kuitenkin käynyt niin, että raha ei ole ollut riittävä talon rakentamiseen ja perhe on velkaantunut prosessissa pahasti. Nyt velkojen takaisinmaksu on vaikeaa ja perheet elävät ahdingossa. Taloudellisten ongelmien lisäksi omat vaivansa aiheuttavat epähygieeniset olosuhteet: perheet eivät ole esim. tottuneet veneessä käymälän käyttöön. Nyt käymälöitä ei edes ole rakennettu ja ymmärrys niiden tärkeydestä puuttuu täysin. Seurauksena ovat luonnollisesti erilaiset sairaudet. Projektin pienlainakomponentti on ulotettu näiden naisten saataville ja heille on myös kerrottu aikaisemmin mainitusta terveystakuutuksesta.

Lopuksi söimme paikallisen kalalounaan kylässä, josta suuntasimme Huen kaupunkiin, jossa kävimme projektin toimistolla yliopiston yhteiskunta- ja humanististen tieteiden keskuksessa. Tiimi koostuu nuorista, innokkaista ihmisistä, jotka tuntuivat olevan koko sydämellään mukana työssä ja innokkaana ottamassa vastaan myös uutta. Puhuimme pitkään lasten ympäristökasvatuksen tärkeydestä, vaikkakaan sitä ei voi enää tähän projektiin yhdistää, voisi olla tulevaisuudessa harkitsemisen arvoinen seikka kehittää lasten tietoisuutta ja ymmärrystä ympäristöasioista.

Katja Kandolin

Ohjelmakoordinaattori, Suomen Suurlähetystö, Hanoi, Vietnam

- Siemenpuussa hankkeesta on myös valokuvia ja videoklippejä, hankevastaava Tove Selin,
tove@siemenpuu.org

Siemenpuun hallitus päätti kokouksessaan 3.5.07 että säätiön seuraava uusi ohjelma-alue on Mekongin alue. Mekong-ohjelma alkanee vuonna 2008. Mekongilla yhteistyötä tehdään thaimaalaisten ympäristöjärjestöjen Palang Thain ja Foundation for Ecological Recoveryn/TERRAn perustaman Mekong Climate and Energy Networkin kanssa. Yhteistyön tarkempia muotoja suunnitellaan yhdessä kumppaneiden kanssa loppuvuonna 2007 ja vuoden 2008 alussa. Suunnittelusta Siemenpuussa vastaa Siemenpuun Mekong-ryhmä. Lisätietoja Hankekoordinaattori Tove Selin, tove@siemenpuu.org, puh 09- 2316 5121, 09-2722336 (toimisto).

Lue International Rivers Networkin (IRN) kampanjajohtajan Aviva Imhofin artikkeli mahtavasta Mekongista:

Mekongjoki: Moninainen, mahtava mutta uhattuna

Kirjoittanut Aviva Imhof, IRN, suom. Tove Selin

Matkatessaan Tiibetin ylängöltä Etelä-Kiinan merelle Mekongjoki on kulttuurien, maastonmuodostuksen sekä kasvien ja eläinten kaleidoskooppi. Alettuaan pienestä purosta Tiibetissä joki kasvaa nopeasti valtavaksi virraksi kaivaen upeita rotkoja Yunnanin maakunnan halki Kiinassa. Tämän jälkeen se muuttuu sellaiseksi kuin se on koko loppumatkan: nopeasti virtaavaksi mutkittelevaksi vesitieksi, joka muodostaa manner-Kaakkois-Aasian sielun.

Matkatessaan Kiinan, Burman, Laosin, Thaimaan, Kambodžhan ja Vietnamin läpi Mekongjoki pursuaa värejä ja elämää. Sata eri etnistä ryhmää elää Mekongin altaan alueella, ja heidän elinkeinonsa ja kulttuurinsa ovat kiinteässä yhteydessä joen luonnollisiin sykleihin. Joessa elää eräs maailman rikkaimmista ja tuottoisimmista sisävesien kalastoista, joka tyydyttää alueen väestön proteiinitarpeesta 80 %. Olipa kyseessä Kambodžhan suuri järvi, Tonle Sap (maan kalakori) tai Mekongin suistoalueen trooppiset kosteikot (Vietnamin riisikulho), joki elättää alueen ihmiset ja ekosysteemin.

Mutta tämä kaunis, dynaaminen ja eloisa jokiverkosto on vaarassa. Kun alueen ihmiset, jotka elävät Mekongjoen rannoilla, pitävät jokea voimavarana jota pitää suojella tuleville sukupolville, maiden hallitukset ja voimakkaat ulkomaiset tahot silmäilevät ahnaasti Mekongin valtavaa ns. kehityspotentiaalia. Missä asukkaat näkevät vapaan elämänvirran, hallitukset ja padonrakentajat näkevät sarjan vesivoimaloita, jotka tuottavat sähköä Thaimaan ja Vietnamin kaupunkeihin.

Seuraava vuosikymmen on kriittinen Mekongin tulevaisuudelle. Aluetta vaivaavat epädemokraattiset ja korruptoituneet hallitukset, jotka puskevat Mekongin pääuomaan ja sivujokiin rakennettavia patoja. Kiina on rakentamassa kahdeksan padon sarjaa Mekongin yläjuoksulle Yunnaniin. Kaksi on jo rakennettu ja ainakin kolme muuta on rakenteilla. Hankkeilla on jo ollut kielteisiä vaikutuksia Pohjois-Thaimaan ja Laosin vesimääriin ja kalastoihin. Ihmiset raportoivat kalasaaliiden pienentyneet 50 % sen jälkeen, kuin toinen pato, Dachaoshan, valmistui vuonna 2003. Kun loputkin padot ovat toiminnassa, voimme odottaa kauaskantoisia vaikutuksia alajuoksulla.

Laos, jonka alueella virtaa kolmasosa Mekongista, on meneillään padonrakennuksen buumi. Pyrkinessään Mekongin alueen patteriksi Laosin hallitus on allekirjoittanut ulkomaisten investoijien kanssa sopimukset 30 suurpadon rakentamisesta Mekongin sivujokiin, ja kaksi patoa on suunnitteilla myös pääuomaan. Näiden hankkeiden tuottama sähkö myytäisiin naapurimaihin Thaimaahan, Kambodžhaan ja Vietnamiin. Vaikka kaikki hankkeet eivät toteutuisikaan, tällä Laosin

vesivoimaryntäyksellä on synkät seuraukset laosilaisille kyläläisille sekä Mekongin ekosysteemille, jotka kaikki tulevat kärsimään huonosti suunnitelluista hankkeista.

Vietnam rakentaa myös patojen sarjoja useille Mekongin sivujoille, mistä Vietnamin vähemmistökansat ja alajuoksun kambodžhalaiset kyläläiset ovat kärsineet. Kambodžha, joka on ennen kaikkea tulvatasanko, aikoo myös rakentaa patoja Mekongin sivujokiin ja pääuomaan. Näiden kaikkien patojen tulos olisi tuhansien kalalajien ja niistä riippuvaisten ihmisten tuhoutuminen.

Mekongjoki on edelleen eloisa ekosysteemi eikä sen suojeleminen ole myöhäistä.

IRN työskentelee alueen kasvavan liikkeen kanssa haastaen patohankkeita ja esittäen järkeviä vaihtoehtoja, joilla tyydyttää alueen energiatarve. Kuten IRN:n Focus on Mekong -julkaisusta (<http://www.irn.org>) voitte lukea, alueella on eräitä toiveikkaita kehityssuuntia. Vietnamin kasvava liike tutkii patojen vaikutuksia ja edistää kestäviä energiavaihtoehtoja. Kambodžhassa yritykset pelastaa Tonle Sap-järvi ovat tuottamassa tulosta. Ja Thaimaassa kansalaisyhteiskunta esittää vahvasti todellisia vaihtoehtoja, joilla tyydyttää Thaimaan energiantarve samalla kun vältetään vesivoimaloiden tuontisähkö ja hiilivoimalat.

Me IRN:ssä uskomme, että Mekongia voidaan kehittää säilyttämällä sen valtava voimavara: joki. Jää kuitenkin nähtäväksi onko maiden hallituksilla ja monenkeskisillä kehityspankeilla rohkeutta edistää uudenlaista tietä eteenpäin: tietä, joka yhdistäisi jokialtaan tehokkaan suojelun sekä sen 60 miljoonan asukkaan hyvinvoinnin.

Artikkeli on alunperin ilmestynyt International Rivers Networkin World Rivers Review -lehden Special Focus on Mekong (Vol. 22, No. 2/June 2007) – numerossa. www.irn.org.

Uudet äänet Vietnamin jokien puolesta

kirj. Susanne Wong, WRR/IRN, suom. Tove Selin

Äänekkäät aktivistiryhmät kuten filippiiniläinen Cordillera People's Alliance ja thaimaalainen Southeast Asia Rivers Network ovat nostaneet Kaakkois-Aasian patojen vastustuksen kansainväliselle näyttämölle. Mutta Vietnamin kasvava verkosto – maassa joka ei ole tunnettu avoimuudestaan kansalaisyhteiskunnan kritiikille – on hitaasti voimistunut ja toiminut hiljaa keräten tietoja patojen vaikutuksista ja ajaen parempia vaihtoehtoja.

Vuonna 2005 perustettiin Vietnam Rivers Network jakamaan tietoja patojen vaikutuksista, vaatien reiluja kompensatioita padoista kärsiville ihmisille ja edistäen kestävämpiä energiatarkeisuksia. Verkosto perustettiin kreivin aikaan. Vietnamin valtiollinen energiayhtiö Electricity of Vietnam aikoo rakennuttaa 48 uutta patoa vuoteen 2025 mennessä.

Seuraavassa Vietnam Rivers Networkin koordinaattorin Nga Daon haastattelu, jossa saamme tietää lisää verkoston tärkeästä työstä.

SW: Mitä Vietnam Rivers Network tekee?

ND: VRN järjestää vuosittain kokouksia, joissa jaetaan tietoa ja luodaan strategioita, joilla autetaan padoista kärsiviä ihmisiä. Viime vuonna järjestimme ”Thai Baan” eli kyläläisten tutkimuskoulutuksen, sekä padoista kärsivien ihmisten vaihto-ohjelman, jossa he tutustuivat toistensa kokemuksiin. Teimme myös seitsemän pientä tutkimusta patojen vaikutuksista. Esitimme viime vuoden tuloksia useissa eri seminaareissa ja saimme niille runsaasti huomiota.

SW: *Ketkä kuuluvat VRN:iin?*

ND: Verkostoon on liittynyt yli sata jäsentä. Jäsenet edustavat kansalaisjärjestöjä, tiedemaailmaa, viranomaisia eli ihmisiä joita kiinnostaa jokien suojeleminen ja kestävä energiapolitiikka.

SW: *Mikä vaikutus oli tutkimuksella, jonka teitte yhdessä tutkimusinstituutti Vietnam Union of Science and Technology Association (VUSTA) kanssa kiistanalaisesta Son Lan padosta?*

ND: No, maatalous- ja maaseutukehityksen ministeriön varaministeri otti yhteyttä VUSTA:n varajohtajaan keskustellakseen tutkimuksen suosituksista. Sen seurauksena hankkeen kompensatiopolitiikka parani hieman. Hallitus sanoo, että se pyrkii varmistamaan, että ihmisillä on maata jota viljellä ja erilaiset tukiohjelmat ovat osallistavia.

SW: *Autoitte myös VUSTAA laatimaan arvioin Vietnamin energiapolitiikkasuunnitelmasta (Vietnam Power Development Plan). Raporttinne oli aika kriittinen, pitäen energian kysyntäskenaarioita ”epäselvinä, primitiivisinä ja kohtuuttomina” ja vaatien enemmän tutkimusta uusiutuvien energioiden potentiaalista. Miten tähän raporttiin reagoitiin?*

ND: Hallitus ei reagoinut siihen, mutta Electricity of Vietnam oli tyytymätön, sillä sanomalehdissä ilmestyy pari pitkää artikkelia raporttimme tuloksista.

SW: *Perustit äskettäin Center for Water Resources Conservation and Development (WARECOD) – järjestön. Mitä tämä järjestö tekee ja kuinka se sopii yhteen VRN:n kanssa?*

ND: Järjestömme on ainoa VUSTAn alainen järjestö, joka työskentelee nimenomaan jokien parissa. Teemme yhteisöperustaista tutkimusta dokumentoimaan paikallista tietämystä, tukimaan jokien saastumista ja ajamaan tutkimuksista esiin nousevia asioita. Toimintamme on hyvin läheisessä yhteydessä verkoston toimintaan.

SW: *Mitä haasteita Vietnamin työkennellessä jokien suojeleminen parissa?*

ND: Suurin haaste on alhainen julkinen tietoisuus jokien suojeleminen tärkeydestä. Jokien suojeleminen on useita ongelmia, ei vain patojen rakennus. Monet tehtaat laskevat jätevetensä, joka saastuttaa joet sekä muita ongelmia. Liike-elämä ei halua tulla kritisoiduksi aiheuttamistaan ongelmista eivätkä ottaa niistä vastuuta.

SW: *Mikä VRN:n työn vaikutus on ollut? Tuntuuko sinusta että asiat ovat Vietnamin muuttumassa?*

ND: Tuomme patojen vaikutukset ihmisten tietoisuuteen. Tärkeintä kaikista, olemme luoneet foorumin, jossa ihmiset voivat keskustella muiden muassa jokien suojeleminen, padoista, uudelleenasetuksista ja kestävästä energiapolitiikasta.

Olen sitä mieltä että asiat ovat muuttumassa täällä. Näyttää siltä, että ihmiset ovat valmiimpia puhumaan nk. sensitiivisistä asioista. Tiedotusvälineissä on nykyään tarinoita uudelleenasetuksesta ja siitä kuinka asioita voitaisiin parantaa. Jopa eräät päätöksentekijät ovat ilmaisseet huolensa uudelleenasetuksesta ja jokien suojelusta.

SW: *Mitä mahdollisuuksia näet tulevaisuudessa?*

ND: Toivomme todella että VRN ja uusi järjestöni voivat fasilitoida vahvan liikkeen jokien suojelun puolesta Vietnamista. Kun saamme lisää tietoa kehitysohjelmien kielteisistä vaikutuksista jokiin ja ihmisiin, voimme ehkä vakuuttaa päätöksentekijät ja toivoa että he toimivat eri tavalla. Silloin yhä harvempi tuhoisa hanke hyväksytään, ja vähemmän patoja rakennetaan. Heikompien ryhmien elinkeinot toetaan vakavasti huomioon jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.

Haastattelu on ilmestynyt IRN:n World Rivers Reviewin Special Focus on Mekong -numerossa (Vol. 22 no: 2/June 2007, www.irn.org).

Siemenpuu-säätiö on tukenut Vietnam Rivers Networkin perustamista ja eräitä tapaustutkimuksia (05077AAS Eco-Eco Institute) sekä WARECOD-järjestön Thai Baan-tutkimusta Tam Giang laguunilla Huessa (06214 AAS WARECOD). Nga Dao oli vieraanamme Aasian ja Euroopan kansalaisfoorumissa (AEPF) Helsingissä syyskuussa 2006. Säätiö on myös tukenut CPA ja SEARIN -järjestöjä .